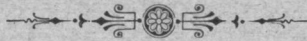

Leto IX.

Številka 4.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorna urednika:

Dr. Makso Pirc in dr. Viktor Supan.

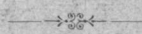

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1893.

VSEBINA.

1. <i>Dr. Janko Pajk</i> : O naravstvenej obvezanosti (Dalje)	97
2. O popravkih po tiskovnem zakonu	102
3. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo:	
a) Štirinajstdnevni rok za odpoved §-a 1116. obč. drž. zak. razveljavil se je po §-u 2. ces. naredbe z dne 16. novembra 1858, št. 213. drž. zak. ter ne velja v §-u 2. <i>lit c</i>) navedene naredbe določeni rok za odpoved 14 dnij za najemne pogodbe, pri katerih ni določeno, doklej trajajo	109
b) Meniškopravni ugovori. — Tolmačenje čl. 16. men. r.	110
c) Ako sme upnik tirjati plačilo po svoji potrebi zapade tirjatev takoj v plačilo	114
d) Civilni sodnik sme v odškodninski pravdi poškodovalcu šteti v krivdo tudi okolščine, katere niso temelj kazenski razsodbi, na podlagi katere toži zasebni udeleženec. — Razdelitev odškodnine med poškodovalcem in poškodovancem (§ 1304. obč. drž. zak.). Povračitev pravnih stroškov v takem slučaju	116
Kazensko pravo:	
Hudodelstvo goljušije po §-ih 197. in 201 <i>lit c</i>) kaz. zak.	120
4. Književna poročila	123
5. Razne vesti	123
6. Pregled pravosodstva	127

O naravstvenej obvezanosti.

Piše dr. Janko Pajk.

III.

O dolžnostih proti samemu sebi in proti družbi.

Nekoji tajé, da imamo dolžnostij proti sebi samemu, razlagajoč je samó kot obzirnosti na lastno osebo v prid drugim, kakor da se stori vse, kar tirja lastno sobstvo, samó zaradi drugih oseb, recimo radi družbe. Takó bi bile dolžnosti, katere se vidijo proti samemu sebi, samó dolžnosti proti drugim. Takó trdi n. pr. Steinthal: „Dolžnostij proti samemu sebi ni“. ¹⁾ Tudi Schopenhauer zanikuje te dolžnosti. ²⁾ Mi bodemo skoro videli, je-li res izpolnjuje človek vse dolžnosti proti sebi samó drugim na ljubo in korist. Uzroka tem dolžnostim iščejo nekateri v samoljubji, tedaj v radosti, katera izvira iz lastne sreče. Takó jo izvaja Gutberlet, ³⁾ ki je sicer na stališči katolicizma. Proti prvemu ugovoru, da teh dolžnostij ni, in proti vzroku samoljubja govori mnogo. Izkuvstvo uči, da človek v resnici čuti obvezanosti proti sebi, in da nikakor ne dela samó iz nagibov samoljubja, a tudi ne jedino iz ljubežni do bližnjika, kajti oba povoda ga jednako nagibljeta. Da človek sebe smatra kakor nekaj sebi samemu p redloženega (objektivnega), o tem nas poučuje mnogotero njegovo dejanje: človek proti sebi dela kakor proti inemu, bijoč se ob glavo, puleč si lase, bičajoč se, odrekajoč si radosti, opominjajoč se dolžnostij in kazneč se za pregrehe. To gotovo niso čini samoljubja. Proti Steinthalu dalo bi se oporekati, kar opomni J. H. Fichte o dolžnostih do sebe samega: človek ima „svarečo in kaznečo ga vést“, kar je dokaz čuta teh dolžnostij. ⁴⁾ In naj se še ne zabi čuta za lastno čast! Ni

¹⁾ Allgemeine Ethik. 1885. str. 175.

²⁾ Die beiden Grundprobleme der Ethik. 1841. str. 126–129.

³⁾ Ethik u. Naturphilosophie, str. 97–98.

⁴⁾ System der Ethik. I. zv. str. 242.

li naravstveni človek proti sebi gledé na osebno čast dostikrat strožji nego proti drugim? Vsaj je znano, da nekoji osorniki sebi redkeje odpuščajo nego inim! Koliko ljudij je milejših do inih nego do samih sebe! To se meni vsaj vidi iztok ne samoljubja, nego čuta dolžnostij do sebe. Kdor bi ménil, to se godi samó iz častihlepja ali za plačilo, ta ne pozna neizmérne globine človeške duše. Celó Schopenhauer, ki tají dolžnosti proti samemu sebi, pripoznava čuvstvu „osramočenosti in ponižanosti“, kateri sta posledici nekotjih pregreh proti samemu sebi.¹⁾ Schopenhauer tako sam sebi nasprotuje.

Oziraje se na strogost človeka proti samemu sebi je razumljivo, ako se odvráča od nekotjih ljudij celó rádnost pošteno izpolnene dolžnosti. Kdor je vestno izpolnil svojo dolžnost, tega zadovolji jedini ta čút; niti ne zahteva onega plačila — rádnosti — niti ga celó trpi. Zares, Kant, ki je prvi proglasil to na videz mrzko načelo nesebično izpolnene dolžnosti in poudaril v svojej tehtnej govoricí, zaslužuje, da se mu, čudimo. Golo čuvstvo dolžnosti, brez vsega slastnega čuvstva, — to je pravi pojem izpolnene dolžnosti proti sebi; to čuvstvo je čisto in neprimešano kakor suho zlató; ono čuvstvo ne služi tujim svrhám; ono je svrha samemu sebi.

Uže preje omenil sem, da je krivo izvajati dolžnosti proti sebi iz dolžnostij proti družbi in človeštvu. Proti družbi, — takó dovajajo nekoji — ima pojedinec obvezanosti; ker pa je lastna oseba del družbe, zató ima človek tudi dolžnosti nasproti sebi samemu! — Kakó suhoparno je táko dovajanje! Komu se hoče s tem kaj dokazati? — Vsaj dolžnosti do samega sebe niso umstveni pohodi, pri kojih se zaključuje po kalupu „barbara!“ Ker se dotikata dolžnosti proti družbi in proti bližnjiku, ni še dognano, da sta enojni in isti.

Dolžnosti proti samemu sebi obsezajo skrb človeka za svoje zdravje, za ohranitev vsega, kar je njegovo, tedaj tudi skrb za uživotvorjenje njegovih namislij in nagledov, posebno tudi skrb za vsestransko njegovo obrazovanost, kar se vse razumeva z edino besedo — „samoohrambo“. Človek je napredna stvar; kajti potrebščine nikdar ne spé in nikoli ne mirujejo; a

¹⁾ Die beiden Grundprobleme der Ethik. 1841. str. 129.

ravno napredek v telesnih in duševnih močeh je ono sredstvo, po kojem se dado utešiti. Kakor pa so potrebščine, tako je tudi najsvršenejši način, t. j. način po razumu in po prirodnih zakonih, od prirode same in od človeške narave postavljen in nujen, tedaj po naših načelih tudi naravstven, zato tudi dolžnost človeka. —

Obslužnost mej člani človeštva ali dolžnosti človeka proti človeku so takó očitne, da jih treba samó omeniti. Vzroki povedali so se bili že preje z občnega naravstvenega stališča: odvisnost človeka od človeštva. Človeku dolžni smo največjo obslužnost. Ni je stvari, katera bi bila človeku pripravnejša in koristnejša mimo človeka. Po pravici trdi Francis Bacon: *homo homini deus* — človek človeku bog, a Baconov učenec Hobbes prav naopak trdi: *homo homini lupus* — človek človeku volk! Hobbes je popolnoma prezrl nepresežno družbeno sposobnost človeškega bitja. Temu se pridružuje čudoviti ustroj družbe človeške, v katerej vsak član popolnoma nevedé pospešuje svrhe drugih članov. Kdor naposled samega sebe čišla, ta ne more prezirati drugega veljavnosti, ker je narav človeška istačna (identična), takó da to, kar dolguješ sam sebi, tudi odrekati ne moreš drugemu n. pr. svobodo, pravico itd.

Iz teh vzrokov sledí obslužnost pojedinca proti družbi in družbe proti pojedincu. „Občne človeške pravice“, katere vidimo uzakonjene v raznih ustavah („Magna charta“ — v avstrijskih „podkladnih ali stožernih zakonih“), so popolnoma naravstvenega izvira: tičé v obslužnosti družbenikov. V naravstvenem oziru so si vsi ljudje jednaki, zato tudi ravnopravni; to prihaja iz osnove človeške družbe, katera vsem naklada neko méro jednakih dolžnostij, potrebnih za njen obstanek. Odtod izvira naša zopernost proti vsakej krivičnosti: proti poniženju človeka v sužnja, v blagó, v golo sredstvo, njegova zloraba. Zató zabranjujejo zakoniki trženje s človekom, izsesavanje človeških močij v prid drugim, vso ono „belo sužnost“ današnje obrtne prosvete. Človek veljati bi moral vkljub vseh svojih slabostij, kakor hoče Kant, za „sveto“ stvar; Kant namreč dovaja „svetost“ človeka iz njegove lastnosti kot „sobstva naravstvenega zakona, tedaj nečesa, kar je na sebi svéto“, imenujoč človeka „svrho na sebi, ne da bi sam bil svrha

čemu drugemu¹⁾ Da bi človek bil „samosvrha“ v stvarjenji, ni verjetno, dokler ni dokazana končna svrha svetá. —

IV.

O dolžnostih proti vnanjemu svetu: živalstvu in bilstvu.

Tudi napram ostalemu svetu je človek v obslužnosti, ker je od njega odvisen. Mnogi znaki pričajo namreč, da ima človek tudi proti vnanjemu svetu svoje dolžnosti. Vse, kar človek potrebuje v dosezanje svojih svrh, jemlje jedino le iz prirode. Mej prirodo in človekom je celo družbenska zveza, ker človek ničesar ne doseže proti prirodnim zakonom. Radi tega se mora zavezati s prirodo, da more svršno delovati. Zató naj pa prirodo čestí kot svojo sodelavko, kot svojo učiteljico in pripomočnico.

Kar veljá o prirodi kot celoti, ima tudi svojo veljavo o živalstvu in bilstvu. Žival sicer najbrže nima čuvstva obslužnosti, vendar čutijo brezdvomno nekoje živali privrženost človeku. Po opazovanjih Romanesa dobé se pri psu znamenja naravstvenosti.²⁾ Darwin nekojim ukročnim živalim pripisuje „drugoljubna (altruistična) čuvstva“, n. pr. psom, konjem in nekojim pticam³⁾ To bi še ne bil dostaten vzrok k obslužnosti človeka do živalij, a nekoji drugi razlogi ga napotujejo k obslužnosti in dolžnosti: mnogostranska rabljivost živalstva k dosezanju človeških svrh. Živali olajšujejo človeku življenje, pomišljevanje in preudarjanje. Če zasledujemo povest človeške obrazbe, priznati moramo, da je mej človeštvom in živalstvom zveza obslužnosti, katera je večja na strani človeka nego živali, čeravno je bila tudi živalim na korist. Radi tega se pa še ne more govoriti o „ravnopravnosti“ živalstva s človekom.

Zató je človek obvezan, ravnati tudi z živalijo na razumen način. Gotovo, v tem oziru niso vse živali jednake, da so različne koristi, katere uživa človek od živalij, nekoje hasnijo človeku več, nekoje menj. Nikakor se pa ne sme misliti, da bi katera koli žival ne bila celo v nijednem oziru človeku koristna. Ako morda ne hasni v gospodarskem oziru — ki pa nikakor ni jedini ozir pri ocenjevanji, — vendar koristi v znanstvenem.

¹⁾ Kritik der praktischen Vernunft, str. 158. v Kirchm. izdaji.

²⁾ Prim. njegove opazke v „Revue philosophique“. 1888. p. 30.

³⁾ Abstammung des Menschen. II, str. 101.

Ne sme se smešiti obslužnosti človeka nasproti leopardu, hi-jeni, črvičku, bacilu ali bakterijam; ni-li preiskovanje teh živalij prevažno? — Kdor človeka povišuje nad vse živalstvo, živalstvo pa ponižuje pred človeštvom, tega naj se vpraša, ve-li pravo oceno vseh bitij svetá, sploh vse stopnje svršnostij stvarjenja? — V tem preziranji tiči dosti napuha človeškega, a malo pametnega razloga. Po pravici Schopenhauer — čigar buddhistično stališče nas o njem ne sme motiti — zavrača vso oholo „brezpravnost živalij“¹⁾, čeravno je njegovo podkladanje „pravice“, kojo uživa žival od človeka, jednostransko, ker se opira jedino na „sočutje“.²⁾ Tudi nasproti živalim imamo dolžnostij, in to ne samó uzakonjenih in božjih, nego i naravstvenih, in ne samó zaradi samih sebe, ker moramo ravnati razumno z živalimi, nego iz višjih, naravstvenih, v prirodnih razmerah predpisanih razlogov. Pravniki živalim pripoznavajo „pravice“, tudi „dolžnosti“ človeka proti njim, samó da jih podkladajo s sebičnimi razlogi. Tako n. pr. Rud. pl. Ihering potrjuje „dolžnosti nasproti živalim“, a samó radi „človeške potrebščine“ in iz „naravstvenega čuvstva.“³⁾ Iheringovo dovajanje teh dolžnostij je popolnoma sobstveno-človeško; ne sklicuje se na prirodne zakone, ki tirjajo čestitljivost celej prirodi.

Nekoji se branijo „dolžnostij do živalij“ z jako cenenim izgovorom, ker bojáda živad po svojem „nerazumu“ in „brezvolji“ ne uživa nikakih pravic. Tako n. pr. Steinthal⁴⁾ živalsko brezpravnost izvaja iz pomankanja „razumne volje“, dočim je človek „svrha samemu sebi“! A ugovarjati se sme, da pomankanje razumne volje še ne daje pravice za brezpravno ravnanje; sicer bi izročeni bili varovanci in slaboumna človeška bitja na milost in nemilost, torej brezpravni, česar pa nihče ne more trditi. Sicer pa naj oni, ki se upira na pomankanje razumne volje, ne zábi človeških hudodelnikov, katerim gotovo nedostaje „razumne volje“ k dobremu; in kdor govori o brezvolji živalskeje, naj ne zabi človeške zlobnosti! Toliko krutosti in trdosrčnosti, — družbenskih in drugih prekanjenih krutostij ne uštevši, —

1) Die beiden Grundprobleme der Ethik. 1841. str. 243.

2) Ravno tam: str. 243. nasl.)

3) Zweck im Recht. II. zv. 1. nat. str. 138.

4) Allgemeine Ethik. 1885. str. 245.

žival gotovo ne zna, kolikor človek, ki se čuti v „pravu“ in „človečnosti“ toli občutljivega! Zato naj človek o nerazumnosti in hudobnosti „živinske“ raji molči!

Isto veljá o naših obvezanostih nasproti bilstvu! Ne samo zaradi sebe samega, nego tudi zaradi posredstva (medium), proti kateremu smo v obslužnosti, treba nam biti obvezanim nasproti njemu.

Nikar se nam ne oporekaj: naj zverjad puščamo svobodno postopati po ulicah in cestah, naj puščamo plevelj šopiriti se mej pšenico! Nikakor; zaradi varnosti treba je človeku obrambe proti zverini; samó da je trpinčenje živalij izključeno in vsakoršna radost pri njenem trpljenji. Povsod iskati mora se izvrševanja potrebnih in razumnih svrh! Zaradi tega tudi ne zagovarjam egiptovskega malikovanja živalij ali buddhističnega češččenja golazni; tudi ne zagovarjam „vegetarijanizma“, ki si šteje celó za greh, izpuliti čebulo ali redkev. Tudi proti „živoparanji“ (vivisectio), ki doseza znanstvene svrhe, se ne dá pametnega ugovarjati, niti proti razumnemu klanji in rabi živine. V tem dejanji povsod najdeš pametno svrhu; govori se samó o tej svrhi in o nespametnem ravnanji proti živalim in prirodninam, katero je po naravstvenih zakonih zabranjeno. Ali o nagibih in razlogih obvezanosti treba po teh opombah glede na posredstvo človeških dolžnostij nadaljevati razpravo.

(Dalje prihodnjič.)

O popravkih po tiskovnem zakonu.

Beseda zakona je mrtva, živ je le duh njegov, koji znači beseda. — Da se zakon prav uporabi, mora se prav razumeti; prav razume se pa le oni zakon, čegar pravi namen in duh se spozna.

Uporabljaajoč navedene besede na § 19. tisk. zak. spozna se, da je njegov namen, da se zagovarja v perijodični tiskovini napadenec brez odloga, na istem mestu, na isti način in pred istim občinstvom, kjer ga je napadel nasprotnik.

Tudi v določilih tiskovnega zakona, ki govorijo o velevažni pravici do popravkov, najdemo torej princip naše kazenske pravde: „*audiatur*“ in sicer tukaj brž, ko je mogoče, — „*et altera pars*“.

Razun tega jamči nam pa tiskovni zakon tudi še princip enakopravnosti in enakosti orožja. Kakor se dá v kazenski pravdi zakona nevesčemu obtožencu zakona večč zagovornik, da lažje izbodbijata trditve državnega pravdnika, tako skrbi tudi tiskovni zakon, da se nikakor ne krčita navedena principa v razpravi, vršeči se v perijodični tiskovini pred javnim mnenjem.

Zakoni varujejo v obče, da se ne rušé po njih zajamčene pravice. Moč tiskovnega zakona pa presega druge, kajti svetinja, kojo hoče s popravki varovati, ni le pravica, ampak tudi resnica.

Vendar se mora povdarjati, da je le „*in abstracto*“ smoter popravkov, da se poižve resnica. In „*concreto*“ duh zakona tega nikakor ne zahteva, kajti z dokazom resnice bi se navadno stvar zavlekla in na tak način bi se vničil zakonov namen.

Popravek smatrati je za neraztrgljivo celoto in se mora brez vsake spremembe ponatisniti.

Na katerej strani je resnica, o tem soditi ima le občinstvo, katero ima pravico zahtevati, da jo spozna, in h kojemu je nasprotnik govoril. Občinstvo je v tem slučaju tudi jedino kompetentni sodnik.

Zakonu zadostuje na videz resnični značaj popravka, ne glede na to, se je li ž njim v istini kaj popravilo, ali ne. Dovolj je, da se ne razvidi uže na prvi pogled, da se hoče s popravkom formalno popravljati resnica z neresnico.

Odgovorni urednik perijodične tiskovine mora torej, ako nima drugih postavnih razlogov, da odkloni popravek, vsprejeti v svoj list tudi neresničen popravek¹⁾, sicer bi moral sodnik na zahtevo popravjalca, tudi če bi bil sam prepričan, da je po-

¹⁾ Razsodba vzklicnega sodišča na Dunaji z dne 17. decembra 1887, št. 1931. Gr. št. 99. (Granichstädten; Das Urheberrecht, Pressgesetz und das objective Verfahren. Wien. 1892. V tej knjigi se nahajajoče razsodbe navajale se bodo, kakor tu.

pravke zgolj laž, ne da bi dopustil dokaza resnice, razsoditi, da se urednik brani neosnovano proti vsprejemu popravka.

Dokaz resnice je torej pri popravkih popolnoma izključen.

§ 19. tisk. zak. vелеva: „v perijodično tiskovino mora se na zahtevo oblastva ali vdeležene osebe vsprejeti v list ali zvezek, ki izide prvi po izraženi zahtevi, ali v naslednji drugi list, vsak popravek v njej priobčenih dogodeb, in sicer bodisi gledé mesta uvrstitve, kakor tudi glede tiska (črk) na popolnoma tisti način, kakor je bil natisnen članek, ki se ima popraviti.“

Pred vsem mora se torej razločevati:

1.) Med perijodičnimi tiskovinami in drugimi. — Predpisi §-a 19. tisk. zak. veljajo samo za perijodične tiskovine; gledé drugih tiskovin doseže se skoro jednak uspeh le temeljem §-ov 20. odst. 1. in 39. tisk. zak. — Za perijodično smatra se pa tiskovina, katera izhaja najmanj enkrat na mesec, če tudi v nejednakih dobah (§ 7. odst. 1. tisk. zak.)

2.) Med popravki, ki jih zahteva kako „oblastvo“, ali „vdeležena zasebna oseba“. Prvo vrsto popravkov imenuje zakon tudi „uradne“ popravke (§-i 19. odst. 2., 20. odst. 1. in 22. odst. 2. tisk. zak.)

Da se mora „uradne“ popravke strogo ločiti od popravkov „vdeleženih zasebnih oseb“, kaže nam še jasneje kot obstoječi tiskovni zakon genesis istega, iz katere je tudi razvidno, da so uradni popravki od nekdanj večje pravice uživali, nego popravki zasebnih oseb.

Tiskovni zakon z dne 13. marca 1849, št. 161. drž. zak. vелеva v §-u 17.: „Izdajatelj perijodične tiskovine mora vsak uraden popravek v njej priobčenih dogodeb brezplačno vsprejeti v list (številko) ali zvezek, ki izide prvi po izraženi zahtevi“.

„Druge popravke dogodeb mora izdajatelj na zahtevo napadencev tudi vsprejeti, toda brezplačno le, če obseg popravka ne presega obsega spisa, na kateri se popravek naša.

Jednako glasi se § 20. tisk. zak. z dne 27. maja 1852, številka 121. drž. zak. samo, da se je beseda „izdajatelj“ izpustila

in v drugem stavku beseda „napadencev“ nadomestila z besedo „vdeležencev“ ter da se je določilo, da se mora popravek zasebnih oseb vsprejeti brezplačno do dvojne mere članka, na kateri se nanaša.

Tudi vladna predloga k obstoječemu tisk. zakonu določuje, da se mora vsprejeti v perijodično tiskovino „vsak uradni popravek“, in sicer na prvem mestu lista, in „drugi popravki vdeležencev.“

Iz navedenega se razvidi, da ni med obstoječim tisk. zakonom in med prejšnjimi, kar se tega vprašanja tiče, bistveno nobenega drugega razločka, kakor da sta se združila prejšnja dva stavka v jeden stavek. Razvidi se pa tudi, da se besedica „vdeleženec“ v §-u 19. tisk. zak. nanašala le na zasebno osebo in ne, kakor se je uže razsodilo, tudi na „oblastvo“.

Drugo važno vprašanje je, kaj si je mislil zakonodavec z „oblastvenim“ oziroma „uradnim popravkom“? Je-li to samo popravek, kateri napravlja oblastvo v svojem lastnem imenu, ali tudi oni, kateri zahteva oblastvo iz javnih ozirov sploh, bodi si v imenu kacega drugega oblastva, bodi si celo (državno pravdnštvo) v imenu kake posamezne osebe?

Pripomniti je, da se je po prejšnjih tisk. zakonih in tudi po zakonu z dné 17. decembra 1862, št. 6. drž. zak. za l. 1863. lahko prisililo urednika (izdajatelja) potom državnega pravdnštva, da je moral ponatisniti poslani mu popravek.

S členom II. zakona z dné 15. oktobra 1868, št. 142 drž. zak., predrugačila se je pa ta določba tako, da se mora prisiliti odgovorni urednik le potom sodišča k sprejetvi popravka in sicer velja to tudi za državnega pravdnika samega, če se odgovorni urednik protivi vsprejeti od njega poslani popravek.

Vladna predloga k obstoječemu tisk. zakonu je strogo zastopala mnenje, da je „uradni popravek“ imenovati samo oni, kateri pošlje oblastvo v svojem lastnem imenu. — Besedilo §-a 19. tisk. zak. veleva pa sploh, da se mora na zahtevo „oblastva“ vsprejeti v perijodično tiskovino „vsak popravek“, torej ne gledé na to, ali popravlja oblastvo v lastnem imenu ali ne, in ali se ima popravek objektivno smatrati uradnim ali privatnim. Vsled tega moramo¹⁾ sklepati, da je oblastvo opravičeno,

¹⁾ Liszt, Lehrbuch des österr. Pressrechtes.

popravljeni ne gledé na to, je-li dogodek, ki se popravlja, ž njim v dotiki ali ne.

Ta izvanredna pravica, koja jamči tisk. zakon oblastvom, je naravna in samo ob sebi umevna posledica onega stališča in ugleda, kateri imajo oblastva v državi. Kajti oblastvom, katera morajo paziti, da se zakoni ne kršijo, mora zakonodavec uže principijelno toliko zaupati, da jim prepušča v samovlastno presojo, kaj in kako jim je popravljati. Ta pravica izvira pa tudi iz praktičnih razlogov. Kako lahko se pripeti, da objavijo perijodične tiskovine kaj neresničnega ali napak zvitega o kakem oddaljenem oblastvu, ne da bi le-to takoj o tem izvedelo in ne da bi dotična objava značila kako po kazenskem zakonu kaznjivo dejanje.¹⁾

Za uradne popravke je torej jedina zahteva, da so stvarni.

Če pa sme oblastvo spise popravljati, ne da bi bili ž njim v kaki zvezi, kljubuje ugledu oblastva in namenu zakona, ako se v praksi celo uradni popravki, kojih vsprejem zahteva oblastvo v lastnem imenu, le radi tega zavračajo, kot neopravičeni, ker so se v njih popravljale tudi nekatere druge dogodbe, ki so pa z oblastvom v najtesnejši zvezi. Iz teh razlogov je pa tudi napačno in pravopomotno, ako se dotični spisi, ki se uradno popravljajo, delé, češ, te dogodbe je bilo oblastvo opravičeno popravljati, ostale pa ne. — Če je zakonodavec oblastvom toliko zaupal, da jim je podelil popolnoma prostost, kake dogodke smejo popravljati, moralo bi se tudi v smislu tega prevzvišenega načela doslovno razsojevati, da je oblastvo ne gledé na kakovost dogodeb, ki se popravljajo, opravičeno je popravljati.

Vendar pa bi bilo protizakonito, če bi hotelo kako oblastvo izposlovati od uredništva perijodične tiskovine, zlorabljajoč po zakonu zajamčeno pravico ter pod krinko uradnega popravka — ne gledé na javne ozire — objektivno popolnoma zasebni popravek. V tem slučaju bi bilo popolnoma utemeljeno, ako bi se dotični urednik branil, ponatisniti popravek.

Je-li zasebna oseba „udeleženec“ ali ne, razsoditi se mora v vsakem posameznem slučaju.

¹⁾ Inače bi se dotična perijodična tiskovina zaplenila.

3.) Popravek biti mora stvaren t. j. popravljeni morejo se samo dogodbe (prigodbe, fakta, dejstva, dejanske trditve) dotičnega spisa, na kateri se nanaša popravek.

Pojem „dogodba“ v smislu §-a 19. tisk. zak. tolmačiti mora se pa ekstensivno. „Dogodbe“ v širjem pomenu besede, pa niso le zgodovinske dogodbe t. j. dogodbe, ki so se pripetile v istini, marveč sploh vse dejanske (stvarne) trditve.

Lienbacher¹⁾ pravi: „Dogodba ni samo nasledek človeškega mišljenja, čustva in delovanja, nego tudi vsaka naravna prikazen. Tudi sodba je dejstvo. Kritika pa je sama na sebi sicer dejanje, vendar pa se ž njo ne izraža ali dopoveduje dogodba, ki se je baje kje dogodila ali pripetila“.

Liszt²⁾ izključuje izjave, ki izražajo kako „sodbo“ iz pojma dejstev.

Vendar bi se sodilo, da imata oba prav, kajti njiju trditve dado se popolnoma zjediniti, samo da je Lienbacher svojo trditev izrazil nekako presplošno, ker je „sodba“, kakor si jo misli Liszt jednaka subjektivnemu mnenju in torej ni nikaka dogodba.

Oblika besedila v spisu, ki se hoče popravljeni, je velike važnosti, da se more razsoditi, so se li v njem trdili dogodki ali ne. Ako se n. pr. v dotičnem spisu navaja: ta ali oni kaže se nemškega mišljenja, da je zagazil v disciplinarno preiskavo i. t. d. — mora se trditi, da so to dogodbe v smislu §-a 19. tisk. zak., ker besedilo: kazati se, zagaziti i. t. d. kaže samo ob sebi na kak čin omenjenega, in če se pripoveduje kak čin, smatrati je to „dogodbo“, kakor jo označi § 19. tisk. zak., in nikakor ne samo sodbo ali polemiko brez navajanja posebnih dejanj. Vender ne sme se teh besed tolmačiti tako, kakor bi mogel vsak urednik z gramatikalnimi zasukavanjem besed in stavkov iz dogodeb napraviti „nedogodbe“. Gledati je marveč vedno na bistvo in pomen dotičnih trditev.

Stvarni popravek nanašati mora se zgolj le na dogodbe dotičnega spisa, kateri se popravlja. Vender bi bilo mnenje, da mora sestojati popravek iz zgolj negacij teh dogodeb, krivo in pravopomotno. Stvarni popravek je marveč tudi oni, ki navaja

¹⁾ Historisch - genetische Erläuterungen des österr. Pressgesetzes.

²⁾ Lehrbuch des österr. Pressrechtes. Leipzig 1863.

no ve dogodbe, katere izbodbijajo trditve zadevnega spisa in ki so v tesni zvezi z zanikanjem, oziroma ki so se pristavile v pojasnilo navedenega.¹⁾

Če se trdi n. pr. v spisu, da se kaže ta ali oni nemškega mišljenja, se v popravku zanikanju lahko pristavi, da se je popravljalec vedno kazal vrlega Slovenca.

Vse to izhaja uže iz besedila §-a 19. odst. 2. tisk. zak., ki določuje, da se mora popravek vsprejeti brezplačno v obsegu dvojne mere dotičnega spisa.²⁾ A tudi dvojno mero spisa lahko presega popravek. Če bi se pa ničesar ne smelo pridejati, neumljivo bi bilo, kako naj bi popravek dosegel dvojno mero spisa in še več. Dogodbe pa, ki se trde v popravku in ki se ne nahajajo v zadevnem spisu, morajo biti sposobne, da se z njimi v istini tudi popravijo navajanja spisa³⁾

Popravek nanaša se pa tudi lahko na dogodbe, ki so se zamolčale v zadevnem spisu, da bi se vsled tega navedene resnične dogodbe napak tolmačile. Ako se n. pr. poroča o jamstvu kake hranilnice napram svojim vlagateljem, pri tem pa zamolči najvažnejši del jamstva, more se popraviti navedene resnične dogodbe, toda napak zvite z zamolčanjem drugih, s tem, da se zahteva tudi objava drugih.⁴⁾

Mnenja, sodbe t. j. izraz osebnih mislij o kaki stvari, kritike⁵⁾, polemike i. t. d. niso dogodbe in se toraj ne dajo popravljati. Psovanja popraviti se dajo le takrat, ako sestujejo iz psovalnih dogodeb. Polemika proti članku perijodične tiskovine ni popravek, katerega vsprejem bi se mogel izposlovati,⁶⁾ bodi si, da sestoja polemika iz zgolj dogodeb.

(Dalje prih.)

¹⁾ Razsodba vzklicnega sodišča z dne 10. februarija 1888, št. 2289, Gr. št. 97.

²⁾ Izraz „spis“ v 2. odstavku §-a 19. tisk. zak. ne obsega morda le onega kritičnega mesta, kjer se ravno nahaja napak zvita (neresnična) dogodba, ampak cel sestavek (spis) sploh. — Plenarska razsodba kas. sod. z dne 17. aprila 1890, št. 1631 priobčena v prilogi ukaznega lista pravosod. ministerstva št. 557.

³⁾ Razsodba vzklicnega sodišča z dne 1. maja 1891, št. 732, Gr. št. 101.

⁴⁾ Plenarska razsodba kas. sod. z dne 17. aprila 1890, št. 1631.

⁵⁾ Razsodba vzklicnega sodišča z dne 1. maja 1891, št. 732, Gr. št. 96.

⁶⁾ Razsodba vzklicnega sodišča z dne 6. julija 1889, št. 1415, Gr. št. 96.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Štirinajstdnevni rok za odpoved §-a 1116. obč. drž. zak. razveljavil se je po §-u 2. ces. naredbe z dne 16. novembra 1858., št. 213. drž. zak. ter ne velja v §-u 2. lit. c. navedene naredbe določeni rok za odpoved 14 dni za najemne pogodbe, pri katerih ni določeno, doklej trajajo.

V pravi A. proti B-ju, katera se je razpravljala v smislu določil ces. naredbe z dne 16. novembra 1858., št. 213. drž. zak. radi neveljavnosti odpovedi najemne pogodbe, ugodilo je okrajno sodišče ugovorom najemodavca proti 14dnevni odpovedi nepogojno.

Višje deželno sodišče ugodilo je pa ugovorom le, ako najemnik ne priseže, da se ni dogovorila četrletna odpoved.

Na revizijske pritožbe tožiteljeve predrugalo je najvišje sodišče z razsodbo z dne 8. februarja 1893, št. 1522, zapisano v repertorij izrekov pod št. 157., razsodbo višjega sodišča ter obnovilo razsodbo okrajnega sodišča iz sledečih

razlogov:

Določbe §-a 2. ces. naredbe z dne 16. novembra 1858., št. 213. drž. zak. ne omeje se samo na rabokupne pogodbe, pri katerih je določeno, doklej imajo trajati. Te določbe izdale so se izrecno tudi za one rabokupne pogodbe, katere se morajo v smislu določil obč. drž. zak. odpovedati, da prenehajo. Te postavne določbe razveljavile so torej tudi roke za odpoved, kateri so bili določeni v §-u 2., lit. c. navedene naredbe z besedami: »v vsakem drugem slučaju«, da se morajo odpovedati najemne pogodbe najmanj tri mesece prej, ne velja samo za najeme, pri katerih je uže po pogodbi določeno, doklej trajajo, ampak tudi za vse najeme, za katere ne določujeta odstavka a in b rokov za odpoved. To pravilo torej samo za one najeme ne velja, kateri uže po pogodbi ne trajajo jedno leto. Za najeme, ki trajajo nedoločen čas ne velja ta izjema in torej tudi ne rok za odpoved najmanj 14 dni.

Da bi se bilo v spornem slučaju dogovorilo, doklej ima pogodba sploh trajati in posebno, da traja manj, kakor jedno leto,

ni ugovarjal toženec, kateri ravno bi moral to ugovarjati v smislu §-a 104. obč. sod. r. Ne oziraje se na to, da tožitelj ugovarja, da se je dogovorilo četrletne roke za odpoved, toženec uže po zakonu ni bil upravičen, najem odpovedati v 14 dneh, temveč moral bi ga odpovedati na tri mesece.

Vrhu tega se je ukrenilo, da se zgoraj napisani pravni stavek zapiše v repertorij izrekov pod št. 157.

b) Meniškopravni ugovori. — Tolmačenje čl. 16. men. reda.

V meniški pravdi tvrdke G. & L. v Lj. proti trgovcema A. in F. H. v N. radi meniškega zneska 120 gld. izdalo je deželno sodišče v Ljubljani sledečo rzsodbo z dne 6. decembra 1892, št. 11.272:

Tus. plačilni nalog z dne 21. novembra 1891, št. 9944 je veljaven, toženca A. in F. H. dolžna sta plačati nerazdelno tožiteljici, tvrdki G. & L., iz menice ddo. N. dne 1. januarija 1891. l. znesek 120 gld. s pr. v 3 dneh pod eksekucijo — vse to pa le tedaj, če toženca ne prisežeta glavne nevračljive prisege: »da, kolikor vesta in pomnita, ni res, da sta menico ddo. N. dne 1. januarija 1891. l. poslala M. R-u v L. za odškodnino za to, ker sta bila pri njegovi poravnavi pri dunajskem »Creditoren-Verein-u« iz meniških akceptov dospelih dne 20. junija in 5. julija 1891. l. neopravičeno priglasila znesek 745 gld«. —

Ta rzsodba temelji na sledečih

razlogih:

Toženca ugovarjata plačilnemu nalogu, da je vgasnila meniška tirjatev, ker je prepirna menica domicilovana ter se protest predpisan po čl. 43. m. r. ni dvignil, — da tožiteljica ni legitimovana, ker je giro A. St. prečrtan, vsled česar M. R. ni bil legitimovan v smislu čl. 36. m. r. za oddajo menic tožiteljici, — nadalje, da je giro M. R. le navidezni giro nastavljen z namenom, da bi se toženca spravila ob ugovore, kateri jima pristujejo proti M. R-u — in konečno, da je tudi v slučajih, če bi bil giro M. R.-a giro po dospelosti (zupalosti) in bi se bil protest dvignil, ali če bi ne bil potreben, — tožiteljico smatrati le cesijonarko M. R.-a, kateremu

pa ne dolgujeta toženca ničesar, ker nista prejela nikakšne valute, marveč sta dala akcept le iz trgovske prijaznosti.

Prva dva ugovora pravno nista utemeljena. Prepirna menica potegnila se je, kar obe stranki pripoznata, od M. R.-a po lastnem naročilu na toženca v N., bila je plačljiva pri M. R.-u samem v Ljubljani ter se je akceptovala od tožencev. —

Menica je torej v smislu čl. 24. m. r. domicilovana in bi se morala v smislu čl. 43 ibid. v svrhu, da se ohrani meniška pravica proti toženima akceptantomu, prezentovati v plačilo, oziroma če bi se plačilo ne doseglo, protestovati namestu plačila, to je v Ljubljani.

Po vsebini menice same in po izpovedbah prič A. St. sen. in jun., V. in M. R. se je pa na taisto po izdatelju in remitentu M. R.-u nastavljal giro z dne 22. junija 1891. l. v korist A. St.-a na Dunaji, kateremu se je menica tudi priposlala. — Slednji jo je pa s pismom z dne 30. junija 1891. l., ker se istega dne, to je dne dospelosti ni rešila, zopet vrnil po pošti. — Menica nahajala se je torej uže dne 1. julija 1891. l. za časa jutranje pošte okolu 9. ure to je ob času, v kojem v smislu čl. 41. m. r. protest še ni bil zakasnen, zopet v rokah izdatelja M. R.-a.

Ob času dospelja bil je tedaj izdatelj sam imel menico še v rokah. V tem slučaju pa domicilijatu ni treba protesta, ako je ob jednom meniški upnik, ker sta morala toženca pri sprejemu menice takoj videti, kje in komu jima bo plačati, in ker bi bilo povsem odveč, če bi moral še posebej konstatovati okoliščino, da k njemu ni dospela jamščina.

Da je tožiteljica k predležeci tožbi legitimovana, razvida iz vsebine menice same in iz izpovedeb zaslišanih prič. — Po njih je dognano, da se je menica z girom M. R.-a kot izdatelja in remitenta A. St.-u oddala, da se je pa od tega s prečrtanim giron zopet vrnila M. R.-u.

Ker se pri vprašanji glede legitimacije po čl. 36. m. r. ni ozirati na prečrtan giro in ker je tedaj menica po giru in bianco prešla na tožiteljico, se mora tožiteljica, ker ima menico v lasti, smatrati legitimovano v tej stvari. Glede ostalih ugovorov tožencev je uvaževati le to:

Menica se je po navedbah tožiteljčinih od M. R.-a 14 dni potem, ko je doba iztekla, girovala tožiteljici v korist, ob času, ko

je pa dospela, imel jo je še M. R. v rokah, ki je bil ob enem tudi meniški upnik.

Za tistega, ki pridobi menico še le po dnevu dospelosti, giro po čl. 16. m. r. ne velja kot pravi giro, nego le kot prenos pravic indosantovih proti akceptantu, — za to se morajo tudi tožiteljčine pravice soditi po pravnem razmerji, katero je vladalo dne dospelosti mej M. R.-om in akceptantom.

Zategadelj veljajo tudi tožiteljci nasproti isti ugovori, katerih bi se akceptanta zamogla poslužiti nasproti M. R.-u. (Čl. 82. m. r. in §. 1396. obč. drž. zak.)

Tak je tudi ugovor, da se je akcept nastavil le iz prijaznosti brez odplačila. V tem pogledu trdi tožiteljica, da sta toženca k izvensodni poravnavi M. R.-a mej drugimi tudi iz akceptov z dne 20. junija in z dne 5. julija 1891. l., ki sta bila le iz prijaznosti dana, ne da bi prejel za nju M. R. količkaj valute, priglasila pri »Creditorenverein-u« na Dunaju znesek 745 gld., — da je na to tirjatev pripadel 30%ni delež v znesku 223 gld. 50 kr., da je M. R., ko je to izvedel, zahteval izločitev tega deleža priglasitve, ter da se je potem, — da ne bi bilo treba popravljati priglasitve, — od tožencev predležeča menica, glaseča se na 120 gld., M. R.-u priposlala kot valuta.

Ako se to dokaže, potem je tudi dokazano, da se je o meniškem znesku sklenila odplačilna pogodba. — Dotični ugovori tožencev pa odpadejo.

Ker se o tem ni razpravljalo, se je li poravnava M. R.-a tudi v resnici dognala, in je li ter v koliko so se ostali pri poravnavi udeleženi upniki oškodovali po tej po tožiteljici navedeni pogodbi, — se ne more s popolno zanesljivostjo razsoditi, ali gre tukaj za nedopustno pogodbo. Radi tega se je moralo razsoditi na glavno prisego o tej odločilni okolščini.

Vsled apelacije tožiteljčine ugodilo je višje sodišče tožbi nepogojno z razsodbo z dne 29. decembra 1892, št. 12.078.

Razlogi:

Ker se toženca nista pritožila proti pogojni razsodbi I. stopnje se ne more več ozirati na ugovore, katere je zavrnila uže prva stopnja.

Toženca sicer tudi ugovarjata, da je bil giro le navidezen, da je M. R. menico dal iztožiti po tožiteljici le v to svrhu, da bi se

izognil ugovorom, s katerimi bi zamogla nasprotovati toženca njemu samemu.

Ta ugovor se pa ni smel upoštevati, ker je tožiteljica prerekala dotično trditev, ne da bi toženca navedla okoliščin, ki bi opravičevale zaključek, da se je giro nastavlil le na videz.

Za predležečo razsojo važno je tedaj le vprašanje, ali sta se smela toženca sklicevati proti tožiteljici na ugovor, da nista prejela nikakšne valute.

To vprašanje se pa mora zanikati z ozirom na čl. 82. m. r.

Če je tožiteljica (trdila in dokazala je to) še le po dospelosti dobila menico v roke, potem ne obvelja zaključek, da radi tega akceptantoma nasproti giro ni smatrati za giro, marveč le za prenos indosantovih pravic.

Določba čl. 16. m. r. le uravnava razmerje med indosantom in indosatarjem menice, ki se je po preteku roka za protest indosovala, oziroma menice, koja se je uže pred girom protestovala.

Po tej določbi se torej ne more priti do navedenega zaključka, marveč se iz nje da posneti, da se tudi dospela menica zamore z meniškopravnim učinkom girovati, ker akceptantoma nasproti s pretekom dneva dospelosti meniška moč ne preneha, koja ugasne še le s pretekom 3 let.

Kdor ima menico, bodi si tudi indosovano še le potem, ko je doba iztekla, zamore se nasproti akceptantu, ki jamči temeljem svojega akcepta brezpogojno pravičnemu imetlju, — brez ovire posluževati meniških svojih pravic. Akceptant mu pa ne zamore nasprotovati razven z ugovori, ki izhajajo iz meniške pravice same, ali mu ravno temu tožitelju nasproti pristojé.

V predležečem slučaju se toženca ne moreta sklicevati niti na jedno, niti na drugo, zato je bilo tožbi nepogojno ugoditi, od I. stopnje zahtevano dokazovanje pa opustiti.

Najvišje sodišče potrdilo je razsodbo II. stopnje iz njenih razlogov z razsodbo z dne 15. februarija 1893, št. 1670.

Dr. Ž.

c) Ako sme upnik tirjati plačilo po svoji potrebi, zapade tirjatev takoj v plačilo.

Z razsodbo z dne 21. julija 1892, št. 11764 je okrajno sodišče v C. v pravdi udov^e A. proti B-ju zaradi 200 gld. spr. razsodilo:

Toženec mora tožiteljici od ostanka na kupnini v znesku 400 gld., ki je za njo na podlagi kupne pogodbe z dne 27. julija 1886 vknjižen pri posestvih vl. št. 20 kat. obč. Sv. P. in vl. št. 67 kat. obč. Sv. M. plačati v 14 dneh, ako se hoče izogniti izvršilu, delni znesek 200 gld., 5% ne obresti od dneva tožbe in sodne stroške; vendar le tedaj, ako ne priseže, da, kolikor ve in se spominja, ni res, da bi bil prišel k tožiteljici na njen opomin, ter ji obljubil po daljšem razgovoru, da ji bode od ostanka kupnine plačal 200 gld. do binkošti 1892. l.

Ako B priseže, mora compensatis expensis v 14. dneh tožiteljici A plačati, in sicer:

- 1.) Nepogojno znesek 40 gld. in 5% ne obresti od tožbenega dne;
- 2.) znesek 60 gld. in 5% ne obresti od tožbenega dne, pa le tedaj, ako A priseže, da je res Janezu St. na posojilih, pijači i. t. d. dolžna blizu 60 gld.

Če B prve prisege ne stori, odpade tudi druga prisega.

A sme pa tudi manjši znesek kakor 60 gld. pod prisego navesti kot dolg pri Janezu St. in potem se zniža prisojena svota na navedeni znesek.

Razlogi.

Tožiteljica A tirja, opiraje se na kupno pogodbo z dne 27. julija 1886. l., od toženca znesek 200 gld. od ostanka kupnine v znesku 400 gld.; češ toženec ji je obljubil na njen opomin, da bode plačal teh 200 gld. do binkošti 1892. l. Toženec zanika to trditev.

Ker niti tožiteljicine priče niso potrdile, da bi bil toženec obljubil nepogojno, mora tožiteljica dokazati po glavni tožencu naloženi prisegi, da je prišel B na njen opomin k nji, ter ji obljubil po daljšem razgovoru, da ji bode od ostanka kupnine plačal 200 gld. do binkošti 1892. l.

Ako toženec ne stori te prisege v tajilni obliki, je tožiteljica dokazala, da ji je toženec res obljubil, da bode plačal 200 gld. do binkošti 1892. l. in vsled tega se mora razsoditi po tožbeni zahtevi.

Ako pa toženec stori tajilno glavno prisego, mora se smatrati dokazanim, da tega ni obljubil. Tožiteljica zahteva sicer teh 200 gld. od ostanka kupnine tudi na podlagi kupne pogodbe z dne 27. julija 1886. l. trdeč, da ji mora toženec izplačati toliko, kolikor ona zahteva. Ker toženec to zanika, se mora rešiti vprašanje, je-li utemeljena ta zahteva ali ne?

Glasom kupne pogodbe z dne 27. julija 1886. l. napravljene v obliki notarskega zapisa, mora B svoji mačehi A od ostanka kupnine v znesku 400 gld. izplačati toliko, kolikor bo tirjala po svoji potrebi.

Da se je tožiteljica le ustno izgovorila, da sme od ostale kupnine zahtevati, kolikor se ji poljubi, nima z ozirom na določila §ov 887. in 915. obč. drž. zak. nobenega pravnega pomena.

Ker mora B tožiteljici od ostalega zneska izplačati toliko, kolikor bo zahtevala po svoji potrebi, je razmotrivati, ali tožiteljica res potrebuje zahtevanih 200 gld. Tožiteljica sama le pravi, da je dolžna Janezu St. na posojilih, pijači i. t. d. blizu 60 gld., da ne dobiva od toženca po pogodbi niti obleke, niti obuvala, ter da tudi ni prejela od ostanka kupnine do sedaj ničesar. Toženec zanikuje samo, da je tožiteljica dolžna Janezu St. blizu 60 gld.

Ker tožiteljica od toženca glasom navedene kupne pogodbe ne more tirjati obleke in obuvala, mora torej sama skrbeti za potrebno obleko in obuvalo. Za te potrebščine pa se mora smatrati z ozirom na tožiteljicih razmere primernim znesek 40 gld., ker ni prejela dosedaj od kupnine še ničesar.

Nadalje pa mora toženec tožiteljici plačati tudi to, kar je dolžna na posojilih, pijači i. t. d. Janezu St., ako dokaže dolg po glavni prisegi, katero ji je toženec vrnil. Izrek radi troškov utemeljen je v določenih §ov 24. in 25. zakona z dne 16. maja 1874 l., št. 69 d. z.

Vsled tožiteljicih apelacije je deželno nadsodišče v G. z razsodbo z dne 25. avgusta 1892, št. 7730 predrugačilo prvosodno razsodbo ter ugodilo tožbi nepogojno.

Razlogi.

V prvi vrsti je odločilno za razsojo te pravde vprašanje, kako se naj tolmačijo besede »po svoji potrebi« ki se nahajajo v kupni pogodbi z dne 27. julija 1886. l.

Naj se te besede tolmačijo tako, da pomenijo, »kadar se ji zdi potrebno«, ali »po njeni potrebi«, ali pa sploh »po potrebi«, gotovo je, da je prepuščeno le tožnici, da naj določi po svojem subjektivnem prevdarku, kedaj se mora plačati tirjatev. Le ako bi imela pogodba še dostavek, da naj razsodi tretja oseba, ali tožiteljica ob svojem času res potrebuje prepirnega ostanka ali ne, bi bilo opravičeno mnenje, da so odločilne objektivne okolnosti. Te bi pa bilo posebej dokazati. Ako bi pa zamogel še kdo dvomiti o tolmačenji, morala bi se v smislu §-a 915. obč. drž. zak. ta nejasna izjava v dvostranski pogodbi tolmačiti v škodo toženca, ker jo je on rabil.

Do istega sklepa dovede tudi uporaba §-a 904. obč. drž. zak. na ta slučaj. Če se torej ni določil »gotov čas« za izpolnitev toženčeve obljube, sme jo tožiteljica tirjati takoj, to je brez nepotrebne odloga. Ker je pa preteklo blizu 6 let od časa, ko se je sklenila kupna pogodba, do tožbe bi moral toženec uže davno plačati prepirno tirjatev.

Tožbeni zahtevi mora se toraj nepogojno ugoditi.

Najvišje sodišče je z razsodbo z dne 29. novembra 1892, št. 12364 toženčevo revizijo zavrglo ter potrdilo razsodbo druge instance z ozirom na njene stvari in zakonu primerne razloge.

Dr. Hrašovec.

d) Civilni sodnik sme v odškodninski pravdi poškodovalcu šteti v krivdo tudi okolščine, katere niso temelj kazenski razsodbi, na podlagi katere toži zasebni udeleženec. — Razdelitev odškodnine med poškodovalcem in poškodovancem (§ 1304 obč. drž. zak.). Povračitev pravnih stroškov v takem slučaju.

Okrajno sodišče v L. je prisodilo tožitelju A. z razsodbo z dne 13. oktobra 1892., št. 4516 odškodnine za izgubo desnega očesa in s tem mu povzročeno stalno ostabljenje vida ter prikrajšane zmožnosti zaslužka . . . . . 180 gld.
za bolečine . . . . . 20 »
za zdravniške in druge troške . . . . . 9 »

Skupaj 209 gld.

Glede zahtevanega višjega zneska 369 gld. se je tožba odbila. Troški obeh strank so se pobotali.

Razlogi:

Tožitelj, toženec in C. so se preteпали dne 6. decembra 1891. l. v vasi Z. Tožitelj je bil pri tej priliki na glavi lahko poškodovan. Nekoliko potem pridružil se je poškodbi ušen; nastala je oteklina in vnetje desne očesne dupline tako, da je A. naposled oslepel na desnem očesi. — S kazensko razsodbo deželnega sodišča Ljubljanskega z dne 12. februarija 1892, št. 1524 spoznala sta se krivima B. in C. le prestopka v smislu §-a 411. k. z. ter obsodila, da morata in solidum plačati sedanjemu tožitelju 20 gld. odškodnine za bolečine. Z višjo zahtevo zavrnil se je pa tožitelj v smislu §-a 372. k. pr. r. na civilno pravdo.

S predležčo tožbo pričel je torej A. civilno pravdo ter zahteva od toženca B. — solidarnega svojega dolžnika — odškodnine 602 gld., oziroma po skrčenem zahtevku 578 gld. in sicer za izgubo očesa . . . . . 500 gld.
za bolečine poleg kazensko-pravdnim potom uže pri-
sojenih 20 gld. še . . . . . 60 »
za pota k zdravniku v Ljubljano, za zdravniške
troške itd. . . . . 18 »

Po omenjeni kazenski razsodbi dokazano je, da je toženec v družbi s C-jem prizadel tožitelju dne 6. dec. 1891. l. telesne poškodbe med njimi tudi rano na glavi. Tožitelj sme torej v zmyslu §-ov 1295., 1302., 1324., 1325. in 1326. obč. drž. zak. tirjati od toženca, kot solidarnega dolžnika, polno zadoščenje za vse nasledke prizadetih poškodb. Tirjati sme po tem takem povračilo troškov za zdravljenje tirjati sme odškodnino za zaslužek, ki mu je odšel in ki mu odide v prihodnje, ter primeren znesek za prouzročene mu bolečine. Tožitelj opira svojo tožbo na okolščino, da je vsled poškodb in njih nasledkov oslepel na desnem očesi. To se zлага z izpovedbami izvedencev, zdravnikov za oči. Dokazalo se je, da je tožitelj na desnem očesi popolnoma slep. Po zjedinjenji strank ima izrek izvedencev veljati polnim dokazom.

Da se pa dožene opravičenost tožiteljevih zahtev, mora se prevdarjati dvoje vprašanj: 1. Je-li res oslepljenje desnega očesa tožiteljevega neposredna ali posredna posledica onih, sicer začetkoma

lahkih poškodb, katere je dobil tožitelj pri pretepu z B-jem in C-jem? in 2. je-li res tožitelj vsled izgube desnega očesa v prihodnje prikrajšan v svojem prisluzku? — oziroma: utegne li ovirati tožitelju skazenje osebe vsled izgube jednega očesa pri boljem preskrbljenji?

Glede prvega vprašanja izrekla sta izvedenca soglasno in odločno, da je nastal na glavi in vratu ušen, ki je povzročil vnetje očesne dupline in oslepljenje desnega očesa, vsled prizadetih poškodb in, da ušen nikakor ne bi mogel nastati brez vnanje poškodbe, — da je torej ušen in ž njim vred tudi oslepljenje bilo v kavzalni zvezi s poškodbami. Ušen in izguba desnega očesa bila sta torej posrednja in neposrednja posledica tožitelju dne 6. decembra 1891. l. prizadetih poškodb. — Torej je le ta opravičen tirjati polno zadoščenje ne samo za neposrednje, prve, samo ob sebi lahke poškodbe, — marveč tudi za njih posledice.

V drugem obziru sta pa izvedenca soglasno potrdila, da more sicer tožitelj opravljati v prihodnje navadna kmetska dela brez nasledkov, da se pa mora vsekako varovati vročine, svetlobe in vetra. Izguba desnega očesa in oslabiljenje vida ovira torej očitno boljše njegovo preskrbljenje in je tudi rednemu njegovemu kmetškemu delu in prisluzku v kvar. Zatorej mu gre za to prikrajšanje prihodnjega zaslužka primerna odškodnina, katera mu nadomesti, kar mu odide v prihodnje na zaslužku vsled izgube očesa. Sodnik smatra, da je po osebnih in krajnih razmerah glavnica 360 gld. za to primerna odškodnina. Za bolečine primerna je odškodnina 80 gld., ako se predôči neznosne bolečine, ki so neizogibne pri ušenu, vnetji, gnojenji itd. To vse dokazano je po izvidu in mnenji izvedencev. Zneski zdravljenja in zdravniškega spričevala so v po tožitelji navedenem znesku 18 gld. očitno primerni.

Vpoštovati mora se pa druga okolščina. Po izreku izvedencev nastal je ušen in torej tudi izguba očesa vsled zanemarjenja rane. To zanemarjenje sozakrivil je pa tudi tožitelj, ki se ni tako varoval, kakor bi moral, zlasti v hudem zimskem času. Delal je namreč v kljub poškodbam še cel teden v hiši in zunaj hiše, posebno v hlevu in gozdu, kamor je šel celó z vozom po drva. Vse to dokazalo se je po pričah N. O. in P. Bil je torej tudi tožitelj sam nekoliko kriv, da je nastala iz začetkoma lahkih telesnih poškodb težka in nevarna bolezen združena z izgubo očesa. V smislu §-a 1304.

obč. drž. zak. trpeti mora tudi tožitelj sam škodo po razmerji so- krivde. Ker se pa razmerje ne da natanko določiti, trpita toženec in tožitelj škodo po enakih delih — to je vsak polovico! Prisodi se torej tožitelju za izgubo očesa od zahtevane odškodnine 360 gld. le polovica v znesku . . . . . 180 gld. za bolečine od 80 gld. polovica 40 gld., in po odbitku kazensko-pravdnim potom že prisojenih 20 gld. še 20 » za troške zdravljenja od 18 gld. polovica . . . . . 9 » Skupaj le <u>209 gld.</u>

Višji tožbeni zahtevek pa po zakonu ni utemeljen ter se odbije.

Pravdni troški obeh strank pobotajo se z ozirom na izid pravde (§ 25. zak. z dne 16. maja 1874, št. 69, drž. zak.

Z ozirom na navedbe strank pojasniti se mora še, da nikakor ne ovira civilnega sodnika kazenska razsodba, s katero se toženec ni obsodil radi hudodelstva težke telesne poškodbe v smislu §-a 157. k. z. Naloga civilnega sodnika ni, preiskovati in zasledovati, zakaj se niso tožencu šteli v krivdo v kazenski razsodbi hujši nasledki poškodbe. Kazenski sodnik imel je pri tem svoje stališče, stališče kazenskega prava. Civilnemu sodniku merodajne so pa zgolj določbe XXX. poglavja občnega državljanskega zakona. Po teh reči pa se mora, da je dognana civilna krivda toženčeva in da mora le-ta vsled tega tožitelju dati polno zadoščenje, dasi tudi se mu morebiti iz stališča kazenskega prava ne more nakladati take krivde, ki bi označila dejanje hudodelstvom. Sicer sme pa tožitelj po §-ih 372. in 366. k. pr. r. iztožiti pri civilnem sodniku svoje odškodnine se tičočee zahteve, kolikor jih ni prisodilo kazensko sodišče.

Iz golega naslova skazenja osebe pa se po §-u 1326. obč. drž. zak. ne more prisoditi posebne odškodnine, ker po zakonu ne daje skazenje osebe samo ob sebi še nobene pravice do odškodnine. Na okolščino pa, da utegne skazenje ovirati tožitelja pri boljšem preskrbljenji, se je itak oziralo uže pri izračunjenji odškodninskega zneska 360 gld. oziroma 180 gld.

(Dalje prihodujič.)

Kazensko pravo.

Hudodelstvo goljufije po §-ih 197. in 201. lit. c kaz. zak.

Državno pravdništvo v Lj. tožilo je Antona A. radi hudodelstva goljufije po §-ih 197. in 201. kaz. zak. storjenega s tem, da je od svoje sestre Helene A. v last prevzel in skrnil 55 gld., kateri denar je bil del svote 335 gld., kojo je Helena A. dne 6. julija 1892. l. svojemu službenemu gospodarju Leopoldu Deklevi vkradla, a Antonu A. rekla, da jih je našla, — torej najdeno reč, vredno več ko 25 gld., nalašč prikril in se je polastil.

Deželno sodišče v Lj. je pa oprostilo z razsodbo z dne 22. septembra 1892, št. 8448 Antona A. le-te obtožbe v smislu §-a 259. št. 3. kaz. pr. r. in sicer iz sledečih

razlogov:

Dne 6. julija 1892. l. je Helena A., ki je služila pri Leopoldu D. v Bujah, le-temu svoto 335 gld. v denarjih in za 3 gld. različnih kolkov vkradla. Radi tega bila je dne 31. avgusta 1892. l. od protnega sodišča v Lj. krivo spoznana hudodelstva tatvine. V predpreiskavi in pri glavnej razpravi povdarjala je Helena A., da je to svoto pred pragom domače hiše, to je pred hišo Leopolda D. našla, da je ta denar nesla k svojemu bratu Antonu A. v Narin, ter rekla, da je denar našla. — Baje najdeni denar je potem v hiši pri bratu Antonu A. shranila in mu posodila del, znašajoč 55 gld. Tako vsaj zagovarjata se oba dosledno pred sodiščem.

Pri hišni preiskavi v Narinu, koja se je vršila v odsotnosti Antona A., našli so orožniki tudi teh 55 gld.

V tem, da si je Anton A. prisvojil omenjeno svoto kot posojilo, in z ozirom na to, da se ni izročila prostovoljno orožnikom, vidi državno pravdništvo vse znake hudodelstva goljufije po §-ih 197. in 201. kaz. zak. ter obtoži zaradi tega Antona A.

Helena A. potrdila je pri razpravi dne 22. septembra 1892. l. kot priča, da je le-teh 55 gld. bratu Antonu A. posodila. Obtoženec Anton A. prevzel je, ko je prejel posojilo 55 gld., le dolžnost, to svoto povrniti, bodisi svoji sestri, bodisi pravemu lastniku denarja. Ker Antona A., ko so orožniki njegovo hišo preiskovali, ni bilo doma, mu ni bilo mogoče, denar radovoljno izročiti zasledujoči

oblasti. Obtožencu se tudi ne more šteti v zlo, da njegova žena, ko ga ni bilo doma ni pokazala denarja orožnikom. Iz tega, ker je bila omenjena svota 55 gld. posebej shranjena v omari, — torej ne skrivno — ne gre sklepati, da je obtoženec imel namen, denar zatajiti, marveč da je posojeni mu denar smatral svojo lastnino in v tem mnenji tudi posebej hranil.

V tem od obtoženca pripoznanem dejanji pa ni najti znaka hudodelstva goljufije po §-u 197. kaz. zak. ki pravi: »Kdor z zvitim prigovarjanjem ali dejanjem koga družega v zмотo pripravi i. t. d. stori goljufijo«, in to tem manj, ker je obtoženec, kakor je Helena A. pri glavnej razpravi kot priča potrdila, jej precej potem, ko mu je pravila o najdenem denarji, naročil, da mora denar lastniku, ko se izve, vrniti, in se obtoženec takrat, ko je posojilo prejel, sploh nobenega zvitega ravnanja ni posluževal. Sprejem posojila 55 gld. iz rok onega, ki je našel izgubljeno svoto, še ne provzroči hudodelstva goljufije po §-u 201. kaz. zak. Uvažuje vse te okoliščine se sodišče ni moglo prepričati o krivdi obtoženčevi, ter ga je moralo oprostiti obtožbe v smislu §-a 259. št. 3. kaz. pr. r.

Proti tej razsodbi je državno pravdnštvo v Ljubljani takoj oglasilo pritožbo ničnosti.

Najvišje kot kasacijsko sodišče ugodilo je z razsodbo z dne 23. decembra 1892, št. 12.914 ničnostni pritožbi državnega pravdnštva in sicer iz sledečih

razlogov:

Razsodba I. stopnje ne sprevidi, da je obtoženec postopal zvijačno. Znaki zvijačnosti v smislu §-a 201. *lit. c* kaz. zak. nahajajo se v tem, da kdo najdene ali pa take reči, ki so mu po pomoti prišle v roke, nalašč prikrije in se jih polasti, torej si potom prikritega dejanja izkoristi nevednost poškodovanca. Če se torej v razlogih I. stopnje povdarja, da se v dejanji obdolženčevem ne nahajajo znaki niti prikrivanja, niti polastenja, smatrati je to pomoto o pravnih določilih.

Posebno važnost gre na vsak način pripisati polastenju, kajti prikrivanje samo ob sebi brez namena polastiti se prikrite stvari, bi še ne zadostovalo za učin hudodelstva §-a 201. *lit. c* kaz. zak. Prikrivanje pa hrani v sebi vsekdar tudi polastitev. Da je v pred-

ležečem slučaju prikrival obtoženec najdeni denar, je uže razvideti iz tega, ker ga je hranil na le njemu pristopnem mestu, hkrati pa skrbno vse odstranil, kar bi zamoglo napotiti lastnika na sled izgubljenega denarja, in ker je tudi opustil spolniti dolžnosti, naložene mu po §-u 389. obč. drž. zak. Tudi ni dvomiti, da se je obtoženec le-te reči polastil, če se pomisli, da je nekoliko denarja, o katerem pravi Helena A., da ga je našla, si izposodil, torej si to svoto na tak način prilastil, s kojim se ustanavlja prenos lastinske pravice. (§ 983. obč. drž. zak.) Dolžnost vrniti izposojeno svoto, prevzel je obtoženec le proti Heleni A., ne pa proti lastniku denarja. — Če spada zvičajnost k pojmu hudodelstva, ne gre razmotrivati, ali je obtoženec ravnal zvičajno napram Heleni A., marveč le, je-li to storil napram lastniku denarja. Da je obtoženec voljan, lastniku, če bi se našel, vrniti denar, je brez pomena, kajti s tem je naznanil le slučaj, ki bi se sicer znal pripetiti, ki je pa tem manj v poštev jemati, če se pomisli, da je obtoženec vkrenil vse, da zabrani lastniku denarja pozvedeti, kje se nahaja denar.

Opomba v nasprotnikovem protiizvodu, da predležeči slučaj ne zadeva najdene stvari same, marveč le svoto, ki se je iz nje skupila, uže tega ni merodajna, ker je ravno denar, kateri je baje našla Helena A., predmet kaznjivega dejanja obtoženčevega. Da pa denar v resnici ni bil izgubljen, oziroma najden, marveč da ga je Helena A. vkradla, in da je obtoženec Anton A. mislil, da je najden, ne protivi, porabiti § 201. *lit. c* kaz. zak. Krivda obtoženčeva obstaja namreč ravno v tem, da si je izkoristil nevednost lastnikovo o kraji kjer se nahaja njegov denar, na zvit način v škodo lastnikovo. Brez pomena je pa, je-li poškodovanec denar izgubil vsled tatvine, ali pa vsled prikrivanja Helene A.

Najvišje sodišče moralo je torej ugoditi ničnostni pritožbi, in potem, ko je uničilo rabsodbo I. stopnje, v stvari sami spoznati in rabsoditi, da je obtoženec Anton A. kriv hudodelstva goljufije po §-ih 197., 201. *lit. c* kaz. zak.

Književna poročila.

Mjesecnik pravničkoga društva u Zagrebu prinaša v svojem 3. br. za marcij mesec sledeči razpravi „Životopis dr. Blaža Lorkovića. Napisao dr. Fran Vrbanić. — Upliv zakonâ o novoj krunskoj vriednosti na gradjansko-pravne ustanove, koje se tiču novčanih tražbina. Ponatisnjeno iz Allg. Oesterr. Ger. Ztg.

Manzove izdaje 18. zvezek „Das oesterr. Grundbuchgesetz“ itd. 1893. Na Dunaji.

Handbuch der oesterr. politischen Verwaltung für die im Reichsrathe vertret. Königr. u. Länder von Professor dr. Josef Ulberich. — I. Nachtrag. Na Dunaji. 1892. Alfred Hölder.

Die Ergebnisse der Civilrechtspflege in den im Reichsrathe vertret. Königr. u. Ländern im Jahre 1888. Bearbeitet von dem Bureau der k. k. stat. Centralcommission unter Mitwirkung des k. k. Justizministeriums. XXX. Band, I. Heft der „Statistik der Rechtspflege“. — Na Dunaji. 1892. — Carl Gerold's Sohn.

Die modernen Strafrechtstheorien u. der neueste Entwurf eines oesterr. Strafgesetzes von Dr. Alex. Nicoladoni. Na Dunaji. 1892. Carl Konegen. — Predavanje dne 8. marcija 1892. I. v pravniškem društvu v Linci.

Diebstahl u. Beleidigung. Rechtsvergleichende u. criminalpolitische Studie mit besonderer Rücksicht auf den oesterr. Strafgesetzentwurf von Professor Dr. Heinrich Lammasch. Na Dunaji. 1893. Manz. — Vel. 8°. — str. 80.

Vorschläge zur Regelung des Militärstrafverfahrens von Dr. Ernst Franz Weisl. Na Dunaji. 1893. J. L. Pollak.

Das Gesetz über die Effectenumsatzsteuer von Dr. Carl Hammerschlag. II. nat. Na Dunaji. 1893. Manz. — Kratek praktičen poduk o zakonu z dne 18. septembra 1892, št. 172. drž. zak.

Der Effectenumsatz und dessen Besteuerung von Dr. Albert Weisl. Na Dunaji. 1893. M. Breitenstein. — 207 str. — Znanstvena razprava o istem zakonu.

Sur la codition des étrangers d' après la constitution et les lois de la république Mecicaine. Communication à la Société de législation comparée de France par le Dr. Vladimir Pappafava. Zara 1893. Witaliani. 8° 14 str.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. aprila 1893.

— (Iz kronike društva „Pravnika“.) Društveni odbor imel je 14. t. m. sejo, v kateri je poročal g. dr. Babnik o terminologijskem delu. Razgovarjalo se je tudi o nakupu knjig za društveno knjižnico iz zapuščin dra. Škofica in Ogrinca. Sklenilo se je dalje, da se napravi še tekom tega meseca društveni večer, pri katerem bode g. tajnik čital došlo berilo: „O

igri“. Posvetovalo se je konečno o kraji, kamor se napravi letošnji društveni izlet in za sedaj izbral se je Bled, ker društvo ni še doslej izletelo na Gorenjsko. — Predsedništvu uročil se je pred kratkim odlok okrajnega glavarstva v Celji z dne 10. sušca 1893, št. 11186, s katerim se naznanja, da se je ugodilo društvenemu rekurzu proti prepovedi lani nameravanega zborovanja v Laškem trgu. Odlok glasi se doslovno:

„Visoko c. kr. namestništvo v Gradci je z razglasom z dne 1. sušca 1893, št. 608, semkaj objavilo besedno sledeče:

C. kr. ministerstvo od notrajne reči je ugodilo ugovoru društva „Pravnik“ proti tu- uradni odločbi z dne 20. vinotoka 1892, št. 3225 s katero se je potrdila po c. kr. okrajnem glavarstvu Celjskem z dne 16. kimovca 1892, št. 36778, dana prepoved, da ne sme imenovano društvo dne 18. septembra 1892 zborovati v Laškem trgu in je razveljavilo ugovorjeno odločbo, ker ne prepoveduje nobena določba zakona z dne 15. listopada 1867 drž. zak. št. 134, kakšnemu društvu, da bi ne smelo taisto zborovati tudi izven svojega pravega sedeža.

To se naznanja društvu ob vrnitvi priloge.“

— (Osobne vesti.) Imenovani so: višji dež. sod. svetnik v Gradci baron Adolf Neugebauer višjim svetnikom pri istem sodišči; okrajni sodnik v Trebnjem Ludovik Golia deželnosodnim svetnikom pri okrožnem sodišči v Novem mestu; okrajni sodnik v Gornjem gradu Karol Wenger svet. zb. tajnikom pri dež. sodišči v Ljubljani; konceptni praktikant baron Filip Winkler začasnim namestniškim koncipistom v Trstu; avskultantom za Kranjsko pravni praktikant v Ljubljani Ferdinand Eger, avskultantom za Koroško pravni praktikant v Gradci Lud. Uray. V pisarno g. dra. Stora, odvetnika v Ljubljani, ustopil je odvetniški kandidat dr. Vladimir Foerster. — Umrl je dne 8. t. m. Fran Čuček, upokojeni dež. sod. pristav v Ljubljani.

— („Pravniško društvo u Zagrebu“) imelo je dne 25. februarja t. l. svojo redno letno glavno skupščino. Iz izvestja o odborovem delovanju razvidimo, da je društvo koncem prošlega leta štelo 517 članov. Dohodki znašali so preteklo leto 4363 glđ. 10 kr., a izdatki 4297 glđ. 60 kr. Društveno imetje koncem leta 1892, znašalo je 7515 glđ. 49 kr. Tekom preteklega leta uredila se je društvena biblioteka ter šteje uže 384 del. V odbor za tekoče leto bili so izvoljeni: predsednikom viečnik kr. stola sedmorice g. dr. Fr. pl. Burgstaller Remetski, podpredsednikom g. dr. Fr. Spevec, vseučiliški profesor, blagajnikom vseučiliški profesor g. dr. J. Pliverić, tajnikom kr. kotarski sudac g. dr. M. Biščan in urednikoma društvenega glasila „Mjesečnika“: tajnik kr. zem. vlade g. St. Kranjčič in sod. pristav g. dr. Jos. Šilović.

— (Novi civilnopravdni zakoni.) V seji dne 20. marcija t. l. predložil je poslanski zbornici justični minister grof Schönborn tri vladne predloge o zakonih tičočih se civilnopravnega reda in sicer: zakon o pristojnosti, zakon o sodnem redu v civilnih pravnih in zakon o izvršitvenem postopanju. Vladne predloge čitale so se prvič v seji dne 22. mar-

cija t. l. Pravosodni minister izjavil je, da se je vlada pri urejevanji trudila, da uveljavi princip javnosti in ustnosti ter zagotovi ceneno pravosodje. Po njegovem nasvetu odkazale so se na to predloge pravosodnemu odseku.

— (Zemljiška knjiga na Tirolskem.) Komisija, katero je sestavila vlada, da poizveduje, kako naj bi se uvedla in uravnala tudi na Tirolskem zemljiška knjiga, kakor je urejena uže večinoma v vseh tostranskih deželah, imela je te dni v Inomostu svojo konečno sejo. Vsi člani soglašali so v tem, da naj se uvede tudi na Tirolskem zemljiška knjiga, kakoršna je drugod, in opuste dosedanji takozvani „Verfachbücher“, katere ne zadoščajo realnemu kreditu. Nasprotovali so si pa člani komisije v tem, je-li naj se zahteva, kakor v drugih deželah, tudi na Tirolskem, da se morajo vse listine, na podlagi katerih naj bi se dovoljevali vpisi v zemljiško knjigo, legalizovati po notarjih ali sodiščih. Nekaterniki nasvetovali so namreč, naj se nastavi v raznih občinah zaupni možje, kateri bi imeli pravico poveriti podpise na listinah. Vendar ta predlog ni obveljal, temveč sklenilo se je z veliko večino, da se zahteva pri listinah stroga legalizacija, kakor je to v vseh drugih kronovinah.

— (Imuniteta poslancev.) Zadnji list je na strani 93. in 94. posnel bistveno vsebino predavanja prof. dr. Seidlerja v dunajski „Juristische Gesellschaft“ o pristojnosti državnega sodišča presojati disciplinarne razsodbe proti državnim uradnikom, kateremu je dal povod slučaj profesorja in poslanca Spinčiča. Danes naj posnamemo pravne momente te zadeve z stališča, katero zavzema imunitetni odsek državnega zbora. Le-ta odsek je oddal dve poročili, poročilo večine in manjšine.

Večina odsekova zanika, da bi se bila z disciplinarnim postopanjem proti poslancu profesorju Spinčiču zaradi njegovih političnih izjav na zagrebški razstavi in zaradi njegove vdeležbe pri volilni agitaciji povodom zadnjih državnozbornskih volitev v Istri rušila imuniteta poslanca; manjšina pa trdi, da se je rušila imuniteta sicer ne po besedi zakona, pač pa po njegovem duhu. Večina argumentuje:

Po §-u 16. tem. zak. z dne 21. decembra 1867, št. 141 drž. zak. „se ne smejo člani državnega zbora zaradi glasovanj v svojem poklicu nikdar preganjati, zaradi izjav v tem poklicu pa le od zbornice, katere člani so.“

Inkrimirana dejanja poslanca Spinčiča se niso vršila v tem poklicu, toraj niso presojati z stališča te določbe zakona.

Citirani zakon veli dalje, „noben član državnega zbora se ne sme tekom zasedanja zaradi kakega kaznjivega dejanja, — izvzemši, da se ga zaloti pri dejanju samem, — brez dovoljenja zbornice v zapor djati, ali sodno preganjati.“

To se proti poslancu Spinčiču ni zgodilo, on se ni preganjal sodno, marveč disciplinarno. Toraj se tudi ta, takozvano „zunanjo“ imuniteto določujoča odredba zakona ni rušila.

De lege lata tedaj javna oblast ni rušila poslanske imunitete, pač pa priznava večina potrebo, da se poslanska imuniteta razširi in obdâ z večjimi garancijami, ter stavi naslednji predlog:

„Uvaževaje, da se § 16. tem. zak. z dne 21. dec. 1867 ne ozira na disciplinarni pregon poslancev, kateri stoje v javnem uradu;

uvaževaje, da imajo določbe o poslanski imuniteti namen ščititi neodvisnost poslancev proti tendencioznim pregonom;

uvaževaje, da more disciplinarni pregon poslanca zaradi njegovega političnega delovanja njegovi neodvisnosti škodovati in da je toraj v protislovji z namenom imunitetnega zakona, --

se nalaga imunitetnemu odseku, da ukrene primerne določbe v varstvo imunitetne pravice in jih predloži zbornici. —

Manjšina odseka pa svoje stališče naslednje zagovarja.

Imunitetna pravica ne pripada ljudskemu zastopniku v znak osebnega odlikovanja, marveč je neodpovedna pravica ljudskega zastopa v javnem interesu. Ona ščiti nemoteno izvrševanje poklica in je poroštvo za prosto besedo ljudskega zastopnika, kakor taka teži na to, da odstrani vse, kar nasprotuje temeljnemu pogoju ljudskega zastopa, namreč njegovi svobodi in nemotenemu delovanju. Iz duha imunitetnega prava tedaj izhaja, da se mora ekstenzivno in ne restriktivno tolmačiti.

Ustava priznava državnim služabnikom pasivno volilno pravico; ona ne dela razločka med pravicami poslancev in tako izključuje, da bi bilo moč, kako dejanje te vrste poslancev preganjati, ravno isto dejanje drugih poslancev pa ne. — Imunitetna pravica pristojna toraj vsem poslancem brez razločka v enaki meri. Osebito se znači disciplinarni pregon, pregon kateremu je vtisnen pečat tendencioznosti, pregon na podlagi golih aktov brez kontrole obdolženca, brez javnosti, brez zagovornika, kjer prosto vlada samovolja in kateri je po tem takem strožji kakor prava kazenska pravda, — kakor duhu imunitetnega prava naravnost nasproten. Tak pregon obuja videz, da se hoče po okoliščinah disciplinarnega postopanja doseči to, kar ni moči doseči po poti, katero odkazuje imunitetni zakon sam, namreč po poti rednega sodnega postopanja. Protivno duhu zakona je pa tudi, če bi se hotelo trditi, da je hotel zakonodavec ščititi poslanca pred pregonom zaradi dejanj kaznivih po kazenskem zakonu in po kazenskih sodiščih, katera dajejo največje poroštvo objektivnosti, da ga pa ni hotel ščititi pred pregonom zaradi manj kaznivih dejanj po disciplinarni oblasti, — čeprav ta pregon lahko uniči celo ekzistenco poslanca, kakor kaže ravno Spinčičev slučaj.

Pregled pravosodstva.

37. Izjava pri sestavi novih zemlj. knjig, da je zemljišče prosto vsake služnosti, ne pretrga dobe priposestovanja ter ne ovira poznejšega dokaza o priposestovanji, posebno ne, če se upravičenec ni mogel poprej sklicevati na potrebno priposestovalno dobo, pač pa sedaj. — Poleg koristnejše rabe posestva zadostuje za pridobitev služnosti tudi pripravnejše vživanje sveta. (§ 473. obč. drž. zak.)

R. z dne 17. januarja 1893, št. 77. I. M. 873.

38. Zapuščina, za katero so se uže proglasili dediči, se ne more v pravdi zastopati po kuratorji, inace je postopanje nično. (§ 547. obč. drž. zak. in dv. dek. z dne 19. januarja 1890, št. 1094, d. z. j. z.)

R. z dne 3. januarja 1893, št. 15.454 ex 1892. J. M. 872.

39. Če da v §-u 1220. obč. drž. zak. imenovana oseba doto ob času, ko je preobdolžena, se more ta čin izpodbijati v smislu §-a 3., odst. 1. zak. z dne 16. marcija 1884, št. 36. drž. zak. Ta oseba namreč ni bila zavezana dati dote, ker ni imela nobenega premoženja. — Položaj imetja se pa mora v tem slučaju dokazati po dogodkih, ki so se vršili pred otvortvijo konkurza.

R. z dne 16. februvarja 1893, št. 1699. J. B. št. 14 ex 1893.

40. Menjico, katera se podpiše po pisanja nevešči osebi tako, da ji vodi tretja oseba roko, soditi je po predpisih zakona z dne 16. junija 1872, št. 88. drž. zak.

R. z dne 25. januarja 1893, št. 349. J. M. 875.

41. Po pogodbi izgovorjena pravica do stanovanja ima namen, osigurati užitkarju primerno stanovanje za vse žive dni. Užitkar ima torej pravico zahtevati, da se vzdržuje njegovo stanovanje v dobrem stanji, oziroma popravi, če je treba in sicer ob stroških obvezanca-lastnika posestva.

R. z dne 22. novembra 1892, št. 13.532. G. Z. št. 11 ex 1893.

42. Da se dožene, se je li s tem, da so se dale užitkarju potrebne reči in natura, znižal znesek, kateri se je odmeril pri razdelitvi skupila kot pokritje za užitkarske pravice, treba je nastopiti najprvo izvenprepirno postopanje. Tožba se sme vložiti šele takrat, ko se je pokazalo, da se nekateri udeleženci branijo pripoznati pravice izdražitelja.

R. z dne 11. oktobra 1892, št. 11.382. Z. f. N. št. 8 ex 1893.

43. Stalno nameščen uradnik samoupravnega oblastva je podvržen disciplinarni njegovi oblasti. Zamore se odpustiti disciplinarnim potom, ne da bi imel pravice, vložiti tožbo proti temu pri sodišči.

R. z dne 18. januarja 1893, št. 272. G. Z. št. 13 ex 1893.

44. Rok dv. dek. z dne 16. majnika 1788, št. 829. br. z. j. z. je le rok §-a 123. obč. sod. reda. Tridnevni daljši rok §-a 125. l. c. je umesten le v tam izrecno navedenih slučajih. Prepozno vloženo prošnjo za pregled nasprotnikovih listin je zavrniti uradoma.

O. z dne 17. januarja 1893, št. 382. G. Z. št. 13 ex 1893.

45. Dv. dek. z dne 4. februvarja 1800, št. 493. z. j. z. prepove sodniku pečati se z vsebino in fundacijo v poravnavi se nahajajoče prisege. Sodnik torej tudi ne sme preiskovati, je li vsebina v slogi s pravnimi navedbami strank ter sposobna za dokaz. Dogovor na tako prisego ima zgolj značaj poravnave (§ 1380. obč. drž. zak.) ter je pogodba. Če nista obe stranki dali svojega dovoljenja, se ne sme ničesar popravljati, niti izpustiti iz prisežnega besedila, niti dodati. Sodnik ne sme izreči, da je poravnava neveljavna in da se morata stranki zjediniti na drugo prisego. Le potom nove pravde se more razveljaviti poravnava.

O. z dne 29. novembra 1892, št. 13.854, J. M, št. 858. G. Z. št. 11 ex 1893.

46. Prošnji za izvršilno prodajo vknjižene tirjatve se mora priložiti: zemljeknjižni izpisek o tirjati (§ 34. navoda k zem zak.), nadpise za nadzastavne upnike in dražbene pogoje (§ 347. obč. sod. r.).

O. z dne 31. januarja 1893, št. 1148. Z. f. N. št. 11 ex 1893.

47. Stric in nečakinja sta v bližnjem sorodstvu. Iz tega, da ni § 137. kaz. zak. naveden v §-u 142. ibid. se da posneti, da ima slednji drugo vrsto bližnjega sorodstva v mislih, drugače se v to ne bi mogel všteti lastni brat.

R. z dne 13. januarja 1893, št. 14.179 ex 1892. G. Z. št. 13 ex 1893.

48. Kazenski sodnik je vezan na rabsodbo civilnega sodnika (§ 5. kaz. pr. r.) le v slučajih, v katerih mora poslednji v smislu §-a 94. obč. drž. zak. preiskovati veljavnost zakona uradoma. V vseh drugih slučajih pa sme samostalno soditi o veljavnosti, ker bi drugače razsoja sploh ne bila mogoča.

R. z dne 16. januarja 1893, št. 12.308. G. Z. št. 14 ex 1893.

49. Nemarnost v smislu §-ov 233 in 238. kaz. zak. zadostuje, da se zakrivi kaznjivega dejanja po §-u 467. kaz. zak. oni, kateri razmnožuje ali posnema slovstveno ali umetniško delo. Vednost, da se vrši razmnoženje ali posnemanje brez privoljenja upravičenca, zahteva se le za učin glede sokrivca in glede kupčevanja z izdelki.

R. z dne 9. julija 1892, št. 5526. G. Z. št. 11. ex 1893.

50. Pravica, označena v §-u 3 lovskega reda z dne 28. februvarja 1786, katera dovoljuje ubiti škodljivo zvrjad, ne omejuje prisvojitvenih pravic imejtelja lova. Kdor z namenom prisvojitve odnese ubito ali poginjeno zvrjad iz lovskega okraja brez privoljenja lovskega gospodarja, kriv je v smislu §-a 171. kaz. zak.

R. z dne 2. avgusta 1892, št. 9204. J. M. št. 814.

„Slovenski Pravniki“ izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva „Pravniki“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, šte. 5 v Gospodski ulici; upravništvo pa na Križevniškem trgu šte. 7.

Naznanilo.

Zbirka obrazcev za slovensko uradovanje pri sodiščih. I. Obrazci k občnemu sodnemu redu I. zvezek.

Ta knjiga, ki je izšla ravnokar, velja 1 gld. 40 kr., po pošti sprejeta pa 1 gld. 50 kr.

Anton Levec,
c. kr. sodni pristav v Ljubljani.

Kazensko-pravdni red

z dne 23. maja 1873 števil. 119 državnega zakonika

z dodanim

zvršitvenim propisom

in

drugimi zakoni in ukazi kazenski
postopek zadevajočimi.

I. natis. Izdalo društvo „Pravnik“ v Ljubljani.
Natisnila in založila „Národna Tiskarna“.

 Dobiti je v „Národni Tiskarni“ v Ljubljani.
Cena elegantno vezani knjigi za člane društva „Pravnik“ je
2 gld. 50 kr., za nečlane 2 gld. 80 kr., s pošto 15 kr. več.

